

Mg. theol.

AIRA LĪCĪTE

TRĪS SAVIENOTI TEOLOĢISKI “LIELUMI”: RADĪŠANA, JĒZUS, SVĒTAIS GARS

levads

Viens no veidiem, kā saprotam un pieredzam savu dzīvi, ir caur stāstu jeb naratīvu. Mēs veidojam un esam daļa no savas dzīves stāsta, savas dzimtas stāsta, savas tautas stāsta un jebkura cita dzīvi veidojoša stāsta. Arī kristīgā ticība tiek izteikta kā stāsts. Tradicionāli tiek sagaidīts, ka kristīgās ticības naratīvs tiek aplūkots diezgan paredzamā saturā un kārtībā, kā to, piemēram, piemin amerikāņu filozofs un teologs Roberts Nevils (*Robert C. Neville*): “Vispārīgās tēmas – Dievs un radība, cilvēka stāvoklis, grēks, pestīšana, garīgā dzīve pasaulē un reliģiskajā kopienā – ir raksturīgas kristiešu sistemātiskajai teoloģijai no Akvīnas Toma trīspadsmitajā gadsimtā līdz Paulam Tiliham (*Paul Tillich*) divdesmitajā gadsimtā.”¹

Rietumu teoloģijā kristīgajam stāstam, kurš iekļauj visus minētos elementus, ir spilgti raksturīga vēl kāda kopīga iezīme, proti, tajā patiesībā nav kopīgs naratīvs. Ir atsevišķs naratīvs par radīšanu, atsevišķs naratīvs par Jēzu un atsevišķs naratīvs par Svēto Garu, bet šo teoloģisko lielumu sasaiste ir izteikti nepilnīga. Ja tiek veidota kāda sasaiste, tad tā ir caur kristoloģiju.

Šī raksta aktualitāte ir parādīt uzkrītošo Rietumu teoloģiskās tradīcijas veidolu, tas ir, viss kristīgais stāsts ir saistīts ar grēku un ar Jēzus atpestījošo nāvi. Šāda pieeja ir plaši sastopama un populāra, bet tā ne tikai nedod korektu trīsvienības teoloģisko

---

¹ Robert Cummings Neville, *A Theology Primer* (Albany: State University of New York Press, 1991), xiii.

redzējumu, bet arī nedod loģisku savienojumu starp kristīgā vēstījuma sākumu un beigām, respektīvi, starp radīšanu, Kristus atnākšanu un Svētā Gara dāvināšanu.

Šis iezīmes varam sastapt gandrīz visos protestantu un Romas katoļu pazīstamos teoloģiskos darbos, tostarp arī hrestomātijās. Tajās mēs redzam, ka visa domas virzība ir centrēta ap grēku un Jēzus pestījošo krusta nāvi, it kā visu kristīgo naratīvu veidotu tikai radīšana, grēkā krišana un grēka risinājums – Jēzus Kristus atnākšana un nāve. Papildus iepriekš minētajai problemātikai šādā kristocentriskā pieejā uzkrītoši trūkstošais elements ir Svētais Gars, jo kristīgajā naratīvā un līdz ar to teoloģijā neredzam līdzvērtīgu Svētā Gara lomu, neredzam Svētā Gara darbības savienošānu ar radīšanu un Kristus atnākšanu, kā arī neredzam to, ka Svētais Gars risina jautājumus, kas ir saistīti ar kristīgo dzīvi šajā pasaulē līdz eshatonam. Šie jautājumi skar ne tikai kristīgo teoloģiju, bet arī kristīgo misiju un kristīgo garīgumu.

Šajā rakstā tiek piedāvāta cita pieeja, kā veidot kristīgo naratīvu, kas var, protams, izmantot visu, ko mēs zinām par kristoloģiju, šo ļoti attīstīto teoloģisko aspektu. Šī raksta mērķis ir formulēt un pamatot saprotamu, vērā ņemamu un pārliciecināmo vienojošo elementu, kurš aptver visu kristīgo stāstu, tādējādi ne tikai bagātīgāk un pilnīgāk savienot radīšanu, Jēzu un Svēto Garu, bet arī daudz precīzāk izgaismot Jēzus Kristus nākšanas iemeslus un darbu.

Šajā rakstā tiek piedāvāts ieskats, ka tieši Dieva svētums var veidot adekvātu vienojošu principu, kas savieno radīšanu, pestīšanu un svētdarīšanu. Kad kristīgo stāstu veidojam ap Dieva svētumu, tad tajā uzsveram Dieva nodomu radīšanā, kas ir – visas lietas darīt svētas. Jāprecizē, ka ar svētumu tiek saprasts tas, kas Dievs ir. Svētums nav kaut kas, ko varam racionāli saprast vai izskaidrot. Svētums ir Dieva fundamentālais apzīmējums Vecajā Derībā.²

Rakstā izmantotas šādas metodes: ideju pētniecības metode, lai izzinātu, kā manu izvirzīto problēmjautājumu risina citi teologi, un lai pamatotu darbā iztīrītās idejas; literārās struktūras analīze, lai analizētu pirmā radīšanas stāsta (1. Moz. 1:1–2:4a) literāro struktūru un noteiktu teksta centru, fokusu un kulmināciju, un salīdzinošā metode, lai salīdzinātu dažādu teologu ieskatus par manu uzdoto problēmjautājumu.

Dieva svētuma naratīvs nesastāv tikai no šiem trīs elementiem – radīšanas, Jēzus un Svētā Gara. Dieva svētums, kā tas šajā rakstā tiks ieskicēts, ir visā vēsturē klātesošs lielums. Bet minētie trīs elementi ir šī naratīva nozīmīgi pagrieziena punkti.

Šis raksts ir sagatavots, balstoties uz maģistra darbu “Trīs savienoti teoloģiski liekumi: Radīšana, Jēzus, Svētais Gars”, kurš tika aizstāvēts Latvijas Universitātes Teoloģijas fakultātē 2023. gada jūnijā. Šis raksts ietver tādu pašu struktūru, domas gaitu un ieskicē galvenās domas, kuras ir plaši iztīrītas un pamatotas minētajā maģistra darbā.

---

2 3Moz 11:44–45; 3Moz 19:2; Jes 6:3.

David S. Shapiro. “The Meaning of Holiness in Judaism”, *Tradition: A Journal of Orthodox Jewish Thought* 7.1 (Winter 1964-5): 51.

Radišana un Dieva svētuma naratīvs

Kā jau norādīts ievadā, kristīgais naratīvs netiek saistīts ar radišanu, proti, ar Dieva nodomu un mērķi, radot pasauli. Priekšroka drīzāk tiek dota kristoloģijai, kas bieži uzsver

grēka centrālo lomu tradicionālajā kristīgajā naratīvā. Šāda pieeja ir populāra, bet tā nav pilnīga, jo izlaiž daudzas svarīgas kristīgā naratīva tēmas, piemēram, radišanu, Izraēla vēsturi un dzīvi ar Dievu, nereti arī Jēzus dzīves notikumus un Jēzus sekotāju kopienas veidošanu. Bet kristīgais stāsts nesākas ar grēkā krišanu vai ar Jēzu. Kristīgais stāsts sākas ar radišanu. Tieši radišanas iemesls un mērķis izskaidro kopīgo saikni, kas savieno Dievu, Jēzu un Svēto Garu, un skaidri parāda, kā tas, ko Dievs dara radišanā, īstenojas Jēzū un Svētajā Garā. Piešķirot prioritāti jautājumam par radišanu, mēs varam gūt skaidrāku izpratni par Dieva mērķi attiecībā uz pasauli un šī mērķa saistību ar Jēzu un Svēto Garu.

Vecās Derības pirmajās nodaļās ir atrodami divi radišanas stāsti. Šī raksta kontekstā apskatīsim pirmo radišanas stāstu (1Moz 1:1–2:4a), jo tieši šis stāsts ir veidots pēc īpašas struktūras, kura norāda uz radišanas nodomu un mērķi. Pētniecībā iezīmējas vairākas pieejas, kā skaidrot radišanas stāsta jēgu un nozīmi. Mūsu primārā interese ir radišanas stāsta teoloģiskā nozīme, kuru vislabāk no visām skaidro tā saucamā struktūras pieeja, saskaņā ar kuru tiek skaidri un pārlicinoši parādīts, kā 1. Mozus grāmatas dienas apzīmāti ir veidotas pēc noteiktas sistēmas, lai parādītu, ka visas radišanas galējais mērķis un kulminācija ir radišanas septītā diena.

Septītās dienas būtība uzkrītoši ir saskatāma piecos aspektos – teksta literārajā uzbūvē, teksta domas virzībā, hiasmā, heptādiskajā struktūrā un lingvistikā. Īsi apskatīsim katru no šiem.

Radišanas stāsta literārā struktūra skaidri pamato, ka radišanas stāsta kulminācija ir septītā diena, kuras saturs ir Dieva svētums. 1. Mozus pirmais radišanas stāsts sadalās septiņās daļās atbilstoši septiņām radišanas dienām. Viena no pieejām ir radišanas stāsta literāro struktūru veidot ap diviem ebreju vārdiem, proti, *תוהו* *tohû* ('bez formas', 'bezveidīgs') un *בוהו* *bohû* ('tukšums', 'tukšs')³, kas atrodami 1Moz 1:2: "Un zeme bija tukšum tukša". Katra no šīm divām būtiskajām izpausmēm veido trīs radišanas dienu pārus. Pirmās trīs dienas apraksta, kā kaut kam tiek veidota forma jeb ietvars, bet nākamās trīs dienas izveidotajai formai piešķir saturu.⁴

Pēc trīs radišanas dienu pāriem seko septītā diena, kura būtiski atšķiras gan teksta struktūras ziņā, gan ar to, ka vienā dienā tiek apvienoti abi elementi – gan forma, gan

---

3 Abrahams ibn Ezra (1089–1164), spāņu ebreju izcelsmes rabīns un Bībeles pētnieks, 1. Mozus grāmatas komentārā "*tohu va-bohu*" tulko kā "bez formas un tukšs". <https://www.sefaria.org> (skatīts 05.01.2023.)

4 Jiri Moskala, "The Sabbath in the First Creation Account", in *Journal of the Adventist Theological Society* 13/1 (Spring 2002): 55.

saturs. Kas ir septītās dienas forma un saturs? Dievs rada vēl vienu dienu, kurā nekas cits netiek radīts. Turklāt šī ir vienīgā diena, kura radīšanas stāstā tiek svētīta. 1Moz 2:3a tekstā tiek lietoti divi atšķirīgi darbības vārdi, lai apzīmētu Dieva svētījošo darbību. Pirmais darbības vārds בָּרַךְ (*bārak*) – svētīt, tiek lietots ar nozīmi, ka Dievs kādam dod savu labvēlību pār visiem viņa dzīves aspektiem.⁵ Šis darbības vārds radīšanas stāstā lietots iepriekš, svētot dzīvo radību un cilvēkus.⁶ Tam ir arī saistība ar derību.⁷ Savukārt otrs darbības vārds, kurš parādās tikai radīšanas stāsta septītajā dienā, ir darbības vārds שָׁדַד (*qādash*) – ‘darīt svētu’.⁸ Šis ir vissvarīgākais vārds radīšanas septītajā dienā, jo tas norāda uz Dieva svētumu, ir saistīts ar paša Dieva svētuma klātbūtni⁹ un atklāj, ka septītā diena ir piepildīta ar Dieva klātbūtni, kuru apzīmē svētums.¹⁰ Kā atzīts pētniecībā, שָׁדַד ir termins, kas apzīmē pašu dievību personīgi, kā arī to, kas pieder vai atrodas dievības sfērā, neatkarīgi no tā, vai tās ir personas vai objekti (piemēram, viņa templis, viņa priesteri, viņa sabati).¹¹

Radīšanas septītā diena skaidri atklāj, ka visas radīšanas teoloģiskā kopsakarība ir Dieva svētums. Šīs dienas forma un saturs ir Dieva svētums. Septītā diena ir svēta, jo Dievs šo dienu piepilda ar savu klātbūtni. Kā pārliecinoši skaidro 20. gadsimta ebreju teologs un filozofs Abrahams Hešels (*Abraham Joshua Heschel*), rakstot, ka vārds *qadosh*, kurš pirmo reizi parādās radīšanas stāsta beigās, vairāk nekā jebkurš cits vārds reprezentē dievišķā mistēriju un godību. Hešels radīšanas stāsta septītajā dienā saskata iesākumu Dieva atklāsmei. Ar radīšanas septīto dienu Dievs mājo laikā.¹² Veidu, kā saprast Dieva svētuma atklāšanos laikā, manuprāt, veiksmīgi skaidro amerikāņu teologs, Hārvarda Universitātes profesors Herberts Ričardsons (*Herbert W. Richardson*), rakstot: “Dievs radīja pasauli Sabata svētumam, tāpēc Viņam personīgi ir jānāk un tajā jānājo. Sabata laiks un telpa ir tikai formāls un materiāls priekšnoteikums Dieva

---

5 Abraham ne Meir Ibn Ezra, *Ibn Ezra's Commentary on the Pentateuch: Genesis (Bereshit)* (New York, NY: Menorah Publishing Company, Inc., 1988), 50.

6 1Moz 1: 22, 28

7 1Moz 9:1; 12:1–3; 39:5.

8 Šeit un turpmāk darbā izmantoti citāti no 2012. gada Bībeles tulkojuma. Bībele (Rīga: Latvijas Bībeles biedrība, 2012).

9 Abraham J. Heschel, *The Sabbath: Its Meaning for Modern Man* (New York: Farrar, Straus and Giroux, 1951), 9.

10 Jiri Moskala, op. cit., 61.

11 David J. A. Clines, “Alleged Basic Meaning of the Hebrew Verb *qds* “Be Holy”: An Exercise in Comparative Hebrew Lexicography”, in *Vetus Testamentum* 71 (2021): 481–482.

12 Abraham J. Heschel, op. cit., 9.

personīgai atnākšanai. Ar savu personīgo nākšanu Dievs svēta sabatu.¹³ Šādi *qādash* primāri tiek attiecināts uz pašu Dievu, uz viņa personīgo klātbūtni un nākšanu radītajā pasaulē.

Radišanas stāsta loģika, savukārt, parāda noteiktu domas virzību un loģiku – visas radītās lietas veido noteiktu secību, kurā redzam, ka kaut kas tiek darīts, lai tas būtu par pamatu vēlāk notiekošajam. Radišanas stāsta būtība ir tajā, ka visas radītās lietas ir savstarpēji saistītas un radišanas notikumi parāda teleoloģisko virzību pretī Dievam.¹⁴ Šī virzība ir redzama katrā radišanas dienā. Piemēram, zemes radišanas jēga ir tajā, ka uz zemes kaut kas būs. Un tas, kas ir uz zemes, ir zemes pamatojums, iemesls un vajadzība.

Šādu virzību veido visas dienas, ieskaitot radišanas septīto dienu, kurā jāturpina iepriekšējā loģika. Tāpēc, lai saprastu sesto dienu, ir jāņem vērā septītā diena, jo septītā diena skaidro sesto dienu. Sestajā dienā tika radīta visa dzīvā radība, arī cilvēks. Dzīvās radības, jo īpaši cilvēka, jēga ir saprotama tikai ar to, kas ir pārāka par sesto dienu, tas ir, ar septīto dienu. Viss, kas ir radīts, ir radīts septītajai dienai. Viss, kas ir, ir saistīts ar septīto dienu. Un visā, kas ir radīts, ir iekļauta septītās dienas jēga. Septītā diena pārklāj visu radību, tostarp arī cilvēku. Tā mēs redzam, ka Dieva svētums pārklāj visu radību. Un, ja septītajā dienā Dieva svētums pārklāj visu radību un Dievs pasaulei dāvina savu svētumu, tad sabats norāda uz plašāku Dieva nodomu savai radībai, proti, visas lietas darīt svētas.¹⁵ A. Hešela vārdiem sakot: “Sabatam piemīt tāds svētums kā pasaulei, kura nāk.”¹⁶ Un, kā norāda rabīniskā literatūra: “Dieva svētums, sabata svētums, Izraēla svētums – tas viss ir kā viens.”¹⁷ Citiem vārdiem sakot, sabats ir iznākums visai eksistencei – radišana beidzās ar Dieva svētumu, un visa eksistence beigsies ar Dieva svētumu.

To, ka septītās dienas kodols un teoloģiskā nozīme ir Dieva svētums, parāda arī teksta *hiasma* ABCB'A' (centrs 1.Moz 2:3a) un *heptādiskā* jeb ap skaitli septiņi veidotā struktūra. Un, visbeidzot, septītās dienas lingvistiskā analīze ieskicēja, ka *שַׁבָּת* (*qādash*) nes Dieva svētuma nozīmi.

Apkopojot iepriekš rakstīto, mēs redzam, ka visa radišanas stāsta nozīmīgā kulminācija un mērķis ir radišanas septītā diena, kura atklāj visa radišanas stāsta teoloģisko nozīmi – Dieva svētuma atklāšanos pasaulē, visu lietu sanktifikāciju.

---

13 Herbert W. Richardson, *Toward an American Theology* (New York: Harper & Row, Publishers, 1967), 126.

14 Ibid., 115.

15 Ibid., 113, 125.

16 Abraham Joshua Heschel, op. cit., 73.

17 Ibid., 115.

Dieva klātbūtne un svētums Vecās Derības kontekstā

Kā norāda iepriekš analizētais 1Moz 1:1–2:4a radīšanas stāsts un īpaši radīšanas septītā diena, svētums ne tikai ir saistīts ar Dievu, bet svētums ir Dievs pats, jo Dievs varēja sabatu darīt svētu tikai tāpēc, ka Viņš pats ir svēts.¹⁸

Svētums ir kaut kas, ar ko tiek identificēts pats Dievs.¹⁹ Svētums ir tas, kas Dievs ir.²⁰

Dievs ir tas Svētais, kura svētumu cilvēks sastop un piedzīvo kā Dieva godību. To, kas ir Dievs, cilvēkam nav iespējams uztvert, bet cilvēkam ir iespējams uztvert to, kā Dievs nāk pie cilvēka. Godība ir tas, kā Dieva svētums parādās. Godība ir Dieva svētuma izpausme. Tādējādi godība ir veids, kā cilvēks uztver Dieva svētumu, godība ir Dieva klātbūtnes redzamā izpausme. Kā to skaidri parāda Jes 6:3, kur serafi sauc: “Svēts, svēts, svēts Pulku Kungs – visa zeme pilna viņa godības!” Vārda “svēts” atkārtošana uzsver Dieva svētuma fundamentālo godības nozīmi. Godība (כְבוֹד, *kābôd*) ir “svars, smagums, pakāpe vai cieņa, kas piemīt tam, kurš ir Dievs. [...] Dievs kā godība (*kabod*) visu, kas ir, pārspēj pakāpē, vērtībā un ietekmē.”²¹

Tā kā svētums nav kaut kas, ko var atdalīt un nodot kādam citam, tad visur, kur ir svētums, tur Dievs ir personīgi klātesošs.²² Tāpēc, kad Vecajā Derībā tiek runāts par Dieva klātbūtni, tiek runāts arī par Dieva svētuma un godības personīgo klātbūtni. Tieši Dieva klātbūtne ir tas pavediens, caur kuru Vecās Derības tekstos iespējams izsekot, kā Dieva svētumu saprata Izraēla tauta dažādos tās vēstures posmos un reliģisko priekšstatu kontekstos.

Dieva svētumu sākotnēji saistīja ar dabas objektiem,²³ tad centās lokalizēt Saiešanas telts un tempļa arhitektūrā un kulta darbībā.²⁴ Izraēla valsts sabrukums 586. g. p. m. ē. un Salamana tempļa iznīcināšana veicināja ticības krīzi. Trimdā radās priesterteksts (P), kurā no jauna tika veidota Izraēla tautas stāsts un identitāte. Priesterteksts (P) ir pirmais, kas Izraēla identitāti un Dieva klātbūtni tik tieši saista ar radīšanu.

Pēctrimdas kopiena uzsvēra Dieva transcendentālo dabu, izceļot Viņa debesu mājokli un visvarenību.²⁵ Ideja par dievišķā gara klātbūtni atjaunotajā Izraēlā nebija

---

18 David S. Shapiro, op. cit., 51.

19 Jiri Moskala, op. cit., 61.

20 3Moz 11:44–45; 3Moz 19:2; Jes 6:3.

21 Herbert W. Richardson, op. cit., 123.

22 Ibid., 126.

23 Mary L. Coloe, *God Dwells with Us: Temple Symbolism in the Fourth Gospel* (Collegeville, MI: The Liturgical Press, 2001), 32.

24 Ronald Ernest Clements, *God and Temple* (Eugene, OR: Wipf and Stock Publishers, 2016), 21–22, 28, 63–64, 76.

25 Ps 139:7–8, Mal 1:11.

jauna, bet šajā laikā tā ieguva nozīmīgumu.²⁶ Vēlīnākos pēctrimdas Vecās Derības tekstos parādās priekšstats, ka Dieva svētums nav lokalizējams fiziskā celtnē,²⁷ un parādās eshatoloģiskas cerības, ka Dieva godība un svētums atklāsies visā pasaulē, un “visa radība tiks ietverta Dieva svētumā”²⁸.

Jēzus un Dieva svētuma naratīvs

Kā plaši zināms un daudzkārt apgalvots, Rietumu kristietība ir kristomoniska, saistīta tikai ar Jēzu Kristu. Norādes uz kristomonisma tendenci mēs redzam gan protestantu, gan Romas katoļu teoloģijā. Protestantu teologs Bens Blekvels (*Ben C. Blackwell*) savas bažas izsaka šādi: “Kristocentrisms ir kļuvis par kristomonismu, vai arī mēs varētu teikt, ka kristietības *trinitārisms* regulāri kļūst *binitārs*, jo mēs savā teoloģijā esam pazaudējuši Garu.”²⁹ Līdzīgi grieķu teologa Nika Nisota (*Nikos Nissiotis*) sacītais par Vatikāna otrā koncila teoloģiju ir apkopots šādi: “Viss [katoļu teoloģijā] tiek uzskatīts vienpusēji kā attiecināms uz Kristu. Gars ir tikai pievienots Baznīcai, tās kalpošanām un sakramentam, kuri visi jau ir izveidoti. Gars vienkārši veic Kristus funkciju.”³⁰ Turklāt kristomonisma kontekstā Jēzus nākšana nereti tiek sašaurināta tikai līdz viņa pestīšanas darbam, to lokalizējot viņa krusta nāvē. Kristomonismā Jēzus nākšanas galvenais iemesls tiek saistīts ar grēku piedošanu, *justifikāciju* – taisnots ticībā, tas ir, pārklāt nodarītos grēkus. Šāda interpretācija par Jēzus Krusta nāvi ir parasta un izplatīta, tas ir teoloģisks standarts. Tā skaidro, ka pēc radīšanas notika grēkā krišana, kurā cilvēks zaudēja savu īstumu, savu *imago*. Taisnošana, justifikācija, Jēzus krustā sišana to atjauno. Protams, luteriskajā teoloģijā cilvēka zaudētais *imago* netiek atgūts, bet pārkāpumi tiek aplāti vai piedoti, lai cilvēks var dzīvot apžēlotos savu turpmāko “normālo” dzīvi.³¹ Šādi redzam, ka kristomonisma problēma ir teoloģijas pasīvais fokuss uz Jēzu, kas kārtu tikai justifikācijas jautājumu. Vai ar justifikāciju pietiek? Vai tas ir kristietības pilnveidojums? Kāpēc lai *Imago Dei* nevarētu sasniegt īsto pilnību, kas savukārt ir Jēzus dāvatā Svētā Gara darbs – sanktifikācija?

---

26 Hag 2:5, Zah 4:6.

27 Mal 1:11, Mal 2:7–8.

Ronald Ernest Clements, op. cit., 130–133.

28 Wolfhart Pannenberg, *Systematic Theology*, vol. 1 (Grand Rapids, MI: Wm B. Eerdmans Publishing Co., 1991), 399.

29 Ben C. Blackwell, “Christocentrism has become Christomonism”, jan. 2013. <https://dunelm.wordpress.com/2013/01/02/christocentrism-has-become-christomonism/> (skatīts 29.04.2023.)

30 Adrian J. Brooks, “Breathing Forth the Word: Yves Congar’s Articulation of the Activity of The Holy Spirit In The Life of Christ”, *New Blackfriars* 101.1092 (March 2020): 198.

31 Jürgen Moltmann, *The Spirit of Life: A Universal Affirmation* (Minneapolis, MN: Fortress Press, 2001), 163–164.

Grēku izpirkšanas teorijas ir viens veids, kā Rietumu kristoloģija ir skaidrojusi un kā varam skaidrot Jēzu, jautājot: ko Jēzus ir darījis mūsu labā? Par ko mēs esam pateicīgi? Kā viņš mums ir palīdzējis? Kā viņš ir mūsu pestītājs un glābējs? Šie neapšaubāmi ir bijuši un aizvien ir svarīgi jautājumi un liels akcents Rietumu baznīcā.

Bet ir iespējama cita pieeja, kas nevis apskata tikai to, ko Jēzus ir darījis cilvēka labā, bet apskata plašāku jautājumu – kāpēc Jēzus vispār bija pasaulē? Kāpēc Dievs kļūva par cilvēku? Viduslaikos uz šo jautājumu Kenterberijas Anselms atbildēja ar grēku izpirkšanas teoriju.³² Tomēr mūsdienās Jēzus nākšanas skaidrojums kā glābšanas operācija rada šaubas.

Jēzus nākšanas iemesls ir atrodams jautājumā, kāpēc Dievs radīja pasauli. Diemžēl mēs esam pārāk bieži pieraduši pestīšanu un radīšanu redzēt kā divus atdalītus un atšķirīgus notikumus.³³ Bet, kā pamatoti norāda mūsdienu teologi, Jēzus inkarnācijas iemesls ir jāskaidro “Kāpēc Dievs radīja pasauli?” kontekstā, proti, Jēzus nākšana ir tieši pakārtota tam, ko Dievs dara radīšanā.³⁴ Jo kristoloģiski jautājums ir: “Kā Jēzus ir saistīts ar radīšanu?” Jēzus inkarnācija nav pats par sevi atdalīts notikums, kam nav nekāda sakara ar radīšanu. To mēs skaidri redzam Jaunās Derības tekstos, kas tieši norāda, ka Jēzus bija pirms grēkā krišanas un ka Jēzus bija pirms radīšanas, ka viņš ir radīšanas doma un radīšanas ideja, kas visu uztur.³⁵

Jēzus saistību ar radīšanu mēs redzam tajā, ka, nākot pasaulē, Jēzus turpina Dieva nodomu radīšanā, kas ir – būt pie savas radības, lai to svētdarītu. Un tas var notikt, tikai Jēzum sūtot viņa apsolīto Garu. Jēzus ir ar mums, lai, tāpat kā viņš ienes savu svētumu, arī mēs būtu svēti. To skaidri izsaka Pētera vārdi: “Tāpat kā jūs Aicinātājs ir svēts, topiet arī jūs svēti visās savas dzīves gaitās! Jo ir rakstīts: *esiet svēti, jo es esmu svēts!*”³⁶

To mēs redzējām arī radīšanas septītajā dienā, kur Dievs radīja vēl vienu dienu, kurā nekas jauns netika radīts, bet kurā Dievs atklājās laikā un telpā, kurā Dievs bija klāt savā pasaulē, klāt savai radībai. Bet ar Dieva svētuma atklāšanos laikā un telpā vēl nebija piepildījies laiks, kad Dievs pie mums ir personā. To mēs apgalvojam ar Jēzu Kristu – viņš ir Dieva svētais “ar mums”. Jēzus ir nākamais, bet ne pēdējais posms tajā, ka Dieva svētums atklājas pasaulē. Svētums, kas līdz tam bija saprotams ar septītās dienas radīšanas svētību un provizoriski tik būtiski izpaužas visā ebreju vēsturē Vecajā Derībā (Sīnāja kalnā un baušļos, Dieva svētajā vārdā YHWH, Saiešanas telts vissvētākajā vietā, templī, priesteru upurī un tamlīdzīgi), ienāk konkrētā dzīvē, konkrētā personā.

---

32 Alister E. McGrath, *Christian Theology: An Introduction*, 6th ed. (Chichester: John Wiley & Sons Ltd, 2017), 182–183.

33 James Alison, *Raising Adam* (New York, NY: The Crossroad Publishing Company, 1996), 49.

34 Herbert W. Richardson, op. cit., 130, 141.

35 Jņ 1:1–3; Kol 1:15–17, Ebr 1:3.

36 1Pēt 1:15–16.

Tāpēc var teikt, ka Jēzus ir sabata Kungs, jo sabata diena tika radīta, lai Dieva svētums pārņemtu visu pasauli – iesākumā pie radības, pēc tam ar radību Jēzus personā un visbeidzot caur Svēto Garu cilvēkā. Tādējādi Jēzus ir septītās dienas svētums, kura nākšana svētumu padara cilvēkiem sastopamu personā un kurš caur Svētā Gara dāvinājumu ievada cilvēku Dieva svētuma kontekstā un naratīvā, tādējādi paverot iespēju arī pašiem cilvēkiem būt saistītiem ar Dieva svētumu.

Ļoti svarīgi uzsvērt, ka tradicionāli Rietumu kristoloģijā dabīgi būtu teikt, ka Jēzus cilvēku saista ar Dieva svētumu. Bet, kā norādīts Jāņa evaņģēlijā, Jēzus nākšana ir pabeigta tikai tad, kad ir atnācis Svētais Gars. Tikai tad, kad Jēzus ir dāvinājis Svēto Garu, viņš ir pilnīgi izpildījis savas nākšanas iemeslu. To mēs redzam Jāņa evaņģēlija struktūrā, kur jau pirmajā nodaļā Jānis Kristītājs pravieto, ka Jēzus kristīs Svētajā Garā,³⁷ kas piepildās pēc Jēzus augšāmcelšanās, kad Jēzus saviem mācekļiem dāvā Svēto Garu: “To pateicis, viņš uzpūta dvašu un tiem sacīja: “Saņemiet Svēto Garu! Kam jūs grēkus piedosiet, tiem tie tiks piedoti; kam paturēsiet, tiem paliks.””³⁸ Jēzus uzpūš dvašu – Jānis ļoti apzināti iezīmē paralēles ar radīšanas stāstu,³⁹ lai uzsvērtu, ka tas, ko Jēzus dara, ir saistīts ar radīšanu un turpina radīšanu. Ar Svētā Gara došanu Dievs cilvēka rokās ieliek Savas valstības veidošanu uz zemes. Jēzus ievada cilvēku Svētā Gara valdīšanā.

Jēzū piepildās tas, ka Dieva svētums ir “ar cilvēku”, ka Jēzus pie cilvēka ir nevis kā “Dievs glābj”, bet gan kā *Immānū-Ēls* “Dievs ar mums”, “Dievs mūsu vidū”, “Dievs mūsu pasaulē”, bet īstais “Dievs ar mums” piepildās ar Svēto Garu. “Dievs ar mums” piepildījums ir Svētais Gars, jo Dieva klātesamība ir tas, kas ir Svētais Gars. Savukārt Svēto Garu pieejamu dara Jēzus, jo Viņš ir tas instruments, caur kur mēs varam saņemt Svēto Garu. Piemēram, Pāvils raksta, ka Jēzus ir tas pirmdzimtais, pirmais, kurā iemājo Dieva svētums, un mēs Svēto Garu saņemam sekundāri, kā mantinieki. Jēzus ir īstais Dēls, kurš mūs ieceļ šajā ģimenē. Jēzus ir atnācis, lai ar Svētā Gara dāvāšanu ieceltu mūs tajā pašā dievbērnībā, caur viņu mēs kļūstam Dieva mantinieki.⁴⁰

Ar savu nākšanu Jēzus īsteno to Dieva nodomu, kurš atklājas radīšanā, proti, visas lietas darīt svētas, visu lietu sanktifikācija. Jēzus kā pestītājs kārtu justifikācijas jautājumu. Bet tradicionāli teoloģijā tieši sanktifikācija ir visas eksistences iemesls un mērķis. Tāpēc Jēzus nākšanas primārais iemesls ir sanktifikācija, nevis justifikācija. Jēzus nākšanas primārais uzdevums ir *Immānū-Ēls* ‘Dievs ar mums’, nevis ‘Dievs mums’.

Katrā ziņā skaidri iezīmējas teoloģiskā problēma, ka pestīšana un radīšana ir divi atdalīti lielumi, kas netiek savienoti, kā rezultātā grēks ir atgādījums, tāpēc pestīšana

---

37 Jņ 1:33.

C. K. Barrett, *The Gospel According to St. John*, 2nd ed. (London: SPCK, 1978), 89.

38 Jņ 20:22–23.

39 1Moz 2:7.

40 Rm 8:16–17, 29.

nāk salabot radīšanu. Bet Jaunās Derības teksti tieši un skaidri pamato, ka Jēzus nenāca kā labotājs. Jēzus nāca kā radīšanas pilnveidojums.⁴¹

Dieva svētums ir vienojošais elements, kas sasaista radīšanu ar pestīšanu, jo Jēzū redzam dievišķā svētuma iemiesojumu. Vispirms mēs to redzam Jēzus titulos, proti, Jēzus tiek apzīmēts ne tikai kā pravietis, rabīns, bet arī kā Dieva Svētais (*ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ*).⁴² Bet mēs to redzam arī tajā, ka Jēzus tiek identificēts ar ebreju tautas lielajiem svētuma simboliem – templi un augstā priestera lomu. Tas īpaši parādās Jāņa evaņģēlijā, kurā tempļa tematika ir primāra un caurvij visu evaņģēliju. Jāņa evaņģēlija kristoloģija un nozīmīga atslēga tam, lai saprastu visu evaņģēliju, ir Jēzus kā Dieva jaunā mājvieta un Jēzus kā Dieva jaunais templis.⁴³ To tieši parāda Jāņa evaņģēlija prologs (1:1–18), kas norāda uz visa evaņģēlija galveno tēmu un teoloģiju; tirgotāju izdzīšana no tempļa (2:13–22), kas norāda, ka pats Jēzus ir jaunais templis; Jēzus Būdiņu svētkos (7:1–10:21), kas norāda uz Svētā Gara došanu saviem mācekļiem; Jēzus liecība par Tēva mājokļiem (Jņ 14), kas norāda, ka Dievs iemājo ne tikai Jēzū, bet iemājos arī cilvēkā; un Jēzus augšāmcelšanās apraksts (Jņ 20:11–12), kur Jēzus kapa vieta ir attēlota kā Derības šķirsta pārsegs, vieta, kur mājō Dievs.

Jēzus nes Dieva identitāti. Jēzus nāk no Dieva godības kā Svētais – Svētais ir šeit, Svētais ir atnācis, Svētais ir cilvēku vidū, Svētais ir savā radībā, Svētais ir Jēzus. Svētums ir personiskajā dzīvē, Svētums staigā pa Palestīnu, Svētums dzīvo svētu dzīvi, Svētums māca svēto dzīvi dzīvot, Svētums ir pie cilvēka. Bet Svētuma klātbūtne neapstājas ar Jēzu, jo, padarot cilvēkam pieejamu Svēto Garu, Jēzus ieliek arī cilvēku Svētuma kontekstā un naratīvā. Ar Svēto Garu līdz galam izpildās tas, ka Dieva svētums ir pieejams kā *Immānū-Ēls* ‘Dievs ar mums’.

Svētais Gars un Dieva svētuma naratīvs

Mēs pārsvarā sliecamies Svēto Garu redzēt kā papildinājumu tam, ko izdarīja Jēzus. Kā jau iepriekš norādīts, kristoloģija aizvien tiek primāri saistīta ar grēku piedošanu, kurā Jēzus ir tas, kurš atrisina cilvēces problēmu. Viss tiek nokārtots starp Tēvu un Dēlu distancēti un attālināti, kā no cilvēka atdalīts notikums. Cilvēka uzdevums attiecīgi ir uzturēt morāli pareizu dzīvi, un šādā kontekstā Svētais Gars kā papildinājums tiek dots

41 Jņ 1:1–3; Kol 1:15–17; Ebr 1:1–2; Rm 8:19–21; Jņ 1:1–3; Kol 1:15–17.

42 ἅγιος Septuagintā tiek lietots, lai tulkotu ebreju שׂדק (*qadosh* – svēts). (<https://biblehub.com/greek/40.htm>)
Mk 1:24, Lk 4:34, Jņ 6:69, Apd 3:14.

43 Mary L. Coloe, op. cit., 84.

Andreas J. Köstenberger, *John: Baker Exegetical Commentary on the New Testament* (Grand Rapids: Baker Academic, 2004), 41.

pēc tam, kad visa grēka problēma ir sakārtota. Šajā plaši izplatītajā pieejā sanktifikācija tiek tieši saistīta ar taisnošanu, kā nākamais solis pēc grēku piedošanas, kurai īsti nav nekāda sakara ar radīšanu un kura nebūtu aktuāla, ja nebūtu grēkā krišanas.

Svēto Garu ieliekot grēka naratīva kontekstā, Svētais Gars ir tikai pielikums tam, ko dara Jēzus. Un šādi Svētais Gars tiek pozicionēts kā bezpersonisks brīnumains spēks vai mierinājuma balva, kuru Jēzus dod, lai kompensētu savu prombūtni,⁴⁴ vai arī kā metafora, kas simbolizē Dieva darbību, spēku, enerģiju, saikni, attiecības un tamlīdzīgi.⁴⁵

Kāpēc vēstures gaitā Rietumu kristietība ir pazaudējusi skaidro veidu, kā domāt par Svēto Garu, kā domāt par šo dievišķo personu? Tas galvenokārt ir skaidrojams ar to, ka Rietumu teoloģija nav piešķīrusi Svētajam Garam tādu funkciju, kas būtu pietiekama, lai attaisnotu to, ka Svētais Gars tiek saukts par Dievu. Papildus tam, ka Svētajam Garam netiek piešķirta noteikta funkcija, Rietumu teologu vidū ir pat izteikta tendence vispār noliegt, ka Gars ir persona tādā pašā nozīmē, kā Tēvs un Dēls ir personas.⁴⁶ Vēl vairāk, kristomonisma kontekstā Svētais Gars nav nepieciešams kā atsevišķa dievišķa persona, bet drīzāk kā vispārināts iedvesmotājs un garīgums.

Alternatīva vispārpieņemtajam kristietības grēka naratīvam ir Svēto Garu skaidrot Dieva svētuma naratīva kontekstā (kas iesākas ar pasaules radīšanu, turpinās ar Izraēla tautas vēsturi un sasaisti ar Dievu caur Viņa svētuma klātbūtni, turpinās ar inkarnāciju, Gara došanu un Gara darbību pasaulē), jo tieši svētuma kontekstā skaidri redzam Svētā Gara nākšanas absolūto nepieciešamību, šīs konkrētās dievišķās personas lomu, uzdevumu un funkcijas.

Svētais Gars ir tas Dieva svētums, kas ir Dieva būtība. Svētais Gars padara iespējamu, ka tas svētums, kas atklājās radīšanas septītajā dienā un kas ir Jēzum, ir pieejams arī cilvēkam. Ar Jēzu Dieva svētums cilvēkam bija pieejams kā "Dievs pie mums" personā, bet īsto "Dievs ar mums" mēs pieredzam caur Svēto Garu, kad Dievs savu svētumu cilvēkam atļauj pieredzēt kā "Dievs mūsos". Tā ir Svētā Gara dāvana, Svētā Gara iemājošana cilvēkā. Tāpēc Svēto Garu sauc par "svētu", ka viņš nes šo Dieva svētumu, šo svētdzīvi mums. Tomēr jāpiemin – kad mēs domājam par svētumu, mēs apzināmies, ka svētums nav kaut kas racionāli saprotams, tāpēc Svētais Gars ir arī biedējošs, jo tas ar mums ir visvairāk saistīts. Ar Svēto Garu Dieva svētums pienāk mums vistuvāk, ar mūsu dzīvi ir saistīts konkrēti un tieši.

Dāvinot Svēto Garu, Jēzus Kristus iniciē jaunu kārtību, kura līdz tam nav bijusi, proti, cilvēku turpmākās dzīves struktūras veidotājs ir Svētais Gars. Līdz Jēzum Dieva svētums, kurš pasaulē atklājās radīšanā, cilvēkam bija saprotams un pieejams citās struktūrās

---

44 James Alison, op. cit., 66.

45 Herbert W. Richardson, op. cit., 143.

46 Ibid., 149.

(kā piemēram, Sīnāja kalnā, Derības šķirstā, Saiešanas telts un tempļa arhitektūrā un liturģijā, un tamlīdzīgi), bet ar Svētā Gara dāvinājumu veidojas jauna struktūra ap Garu. Šī jaunā struktūra ir debesu valstības valdīšana, kura darbojas Svētā Gara kontekstā un veidā, kādā Svētais Gars nav bijis saprotams, pieejams un piedzīvojams. Tāpēc Svētā Gara nākšanas iemesls galvenokārt ir svētuma naratīva nepieciešams izpildījums.

Svētajam Garam ir konkrētas funkcijas, kuras ir saistītas ar to, ka Svētais Gars izveido īsto trīsvienības iespēju un dara saprotamu Tēvu un Dēlu, tādējādi atbrīvojot no kristietības sašaurinātas izpratnes, kuru redzam kristomonisma pieejā. Svētais Gars ir arī tieši saistīts ar cilvēka dzīvi, tam dodot iespēju ienākt kristietības naratīvā,⁴⁷ padarot pieejamu grēku piedošanu,⁴⁸ dzīves sanktifikāciju,⁴⁹ dzīvi ticīgo kopienā,⁵⁰ pasaules atjaunošanā⁵¹ un mūžīgo dzīvošanu.⁵²

Svētais Gars un grēku piedošana

Aplūkosim vienu piemēru, kā redzējums par Svētā Gara funkciju dod jaunu skatu uz pazīstamo grēka problemātiku. To, ka tieši Svētais Gars ir dzīvu darītājs un saistīts ar grēku piedošanu, baznīctēvi bija formulējuši jau 4. gadsimta Nīkajas ticības apliecībā. To pašu mēs redzam arī Svētā Gara došanas aprakstā Jņ 20:22–23. Šī ir ļoti būtiska nianse, jo vēstures gaitā, īpaši reformācijas laika teoloģijā, sasaiste ar Svēto Garu ir pazaudēta, un grēku piedošana pārsvarā tiek saistīta ar Jēzu Kristu.

Lai saprastu jautājumu par grēku, Jēzu un Svēto Garu, uzdosim vienkāršu teoloģisku jautājumu – kāda ir atšķirība, ja grēka problēma tiek risināta caur otro Trīsvienības locekli Jēzu vai arī trešo Trīsvienības locekli Svēto Garu?

Mēs zinām, ka Rietumu teoloģija, gan protestantu, gan Romas katoļu teoloģija, grēka jautājumu sasaista tikai un vienīgi ar Jēzu Kristu un tas tiek risināts draudzē caur personīgo grēksūdzi Romas katoļu tradīcijā un liturģisku grēksūdzi dievkalpojumā reformātiem. Grēka problemātika tiek risināta baznīcā. Romas katoļu baznīcas kontekstā tas ir liturģisks akts, bet protestantu gadījumā tā ir mācība par apžēlošanu ticībā, tas ir, ja mēs ticam uz Jēzus Kristus upura nāvi, tad mēs arī saņemam viņa žēlastības pārklājumu mūsu grēkiem.

---

47 Jņ 14:20.

48 Jņ 16:7–8.

49 Jņ 14:12, Mt 25:40.

50 Mt 18:20.

51 Mt 25:40.

52 1Kor 2:9–10, 1Kor 4:14.

Kristocentriskā pieejā grēku problemātiku sakārto Jēzus ar Tēvu un grēku risinājums ir “ārpus” cilvēka, kā to skaidro dažādas soterioloģijas teorijas, tādējādi Jēzus nākšanas galvenais iemesls tiek saistīts ar grēku piedošanu. Ierastais grēku izpirkšanas modelis turklāt noliek Dievu īpatnējā pozīcijā, jo tieši Dieva dusmu dēļ cilvēks nevar tikt attaisnots un pieņemts bez kaut kāda veida atlīdzības, tādējādi problēma sanāk Dieva, nevis cilvēka pusē.⁵³ Mūsdienu teologi, piemēram, Ričards Rors (*Richard Rohr*), N. T. Raits (*N. T. Wright*), Herberts Ričardsons un Džeimss Alisons (*James Alison*)⁵⁴, savos darbos uzsver nopietnas iebildes pret šādu redzējumu, jo tas ne tikai par Dievu rada nepamatoti negatīvu priekšstatu un krustu padara par baiļu simbolu, bet arī cilvēku attur no visas savas dzīves transformācijas, jo kristoloģiskā pieejā grēku piedošana tiek sakārtota “ārpus” cilvēka, konkrētā dzīve saņem žēlastības pārklājumu, kas nepieprasa cilvēka ikdienas dzīves pārmaiņas. Tādējādi grēku piedošanas nošķiršana no Svētā Gara ļāva protestantiem apgalvot, ka Dievs pieņem pasauli tādu, kāda tā ir šobrīd, tā vietā, lai apgalvotu, ka Dievs vēlas, virza un pieprasa pozitīvas izmaiņas pasaulē.⁵⁵

Kā atšķirtos grēka problemātikas risinājums, ja mēs to saistītu ar Svēto Garu, kā to reformācijā, piemēram, pieprasīja anabaptisti un morāviešu brāļu draudzes?⁵⁶ Ja grēka jautājumu risina Svētais Gars, tad tas nozīmē, ka visa cilvēka dzīve tiek transformēta – raksturs, uzvedība un pilsoniskā dzīve tiek pilnveidota, uzlabota, svētdarīta. Ja grēku risina Svētais Gars, tad tas vai *tā!* (jo vārds “Gars” ebreju valodā ir sieviešu dzimtē)⁵⁷ transformē pašu grēcinieku. Ja grēku piedošana tiek saistīta ar Svēto Garu kā svētuma naratīva nepieciešamo izpildījumu, tad grēks tiek atrisināts ar to, ka cilvēks tiek svētīts ar paša Dieva klātbūtni, ar Svētā Gara iemājošanu cilvēkā.⁵⁸

---

53 1Kor 2:9–10, 1Kor 4:280.

54 Ričards Rors, *Universālais Kristus*, tulk. Ita Ankoriņa (Rīga: Zvaigzne ABC, 2019), 149–150.
N. T. Wright, *The Day the Revolution Began* (San Francisco, CA: HarperOne, 2016) Kindle edition, 952–976.

Herbert W. Richardson, “The Spirit and Protestantism”, in *God, Jesus, and Spirit*, ed. Daniel Callahan (New York: Herder and Herder, 1969), 280–285.

James Alison, *Raising Abel*, 45–47.

James Alison, “Sideways God: The giving of the Holy Spirit and our being floated by Creative wisdom”, <https://jamesalison.com/sideways-god-the-giving-of-the-spirit-and-our-being-floated-by-creative-wisdom/> (skatīts 29.04.2023.)

55 Herbert W. Richardson, op. cit., 280.

56 Ibid., 282.

57 Herberts Makeibs, *Kristīgās baznīcas mācības un mistērijas* (Rīga: Klints, 2016), 23.

58 Herbert W. Richardson, op. cit., 280.

Svētais Gars sāk jaunu dzīvi un dara dzīvu. Svētais Gars cilvēkiem dod iespējas pārvarēt varmācību un dzīvot tādu dzīvi, kas ir piepildīta ar drosmi, taisnību, mieru, prieku un mīlestību, kā to bagātīgi redzam Jaunās Derības tekstos.⁵⁹

Šī raksta uzstādījums ir, ka Svētais Gars mūsu konkrēto dzīvi savieno ar Dieva svētumu. Tas nenozīmē, ka cilvēks pats kļūst svēts, jo svētums ir Dieva identitātes iezīme, tas ir Dievs pats, bet cilvēks ir saistīts ar svēto viesi savā dzīvē. Tāpēc analogiski, tāpat kā mēs uzņemam jebkuru iemīļotu viesi un sakārtojam māju un dzīvi viņa atnākšanai, tāpat arī analogiski mēs varam saprast, ka cilvēka dzīve tiek sakārtota šajā Svētā Gara un cilvēka vienībā. Šo vienību teoloģiski apzīmē par *hipostātisko* savienību, tas ir, katra puse patur savas īpašības – cilvēks ir cilvēks, Svētais Gars ir Dieva Svētais Gars, nevis cilvēka gars, bet cilvēks un Svētais Gars darbojas šajā īpašajā hipostātiskajā savienībā, kur viens mājō otrā, kā norādīts Jāņa evaņģēlijā: “Es esmu Tēvā, un jūs manī, un es jūsos.”⁶⁰

Jaunās Derības tekstos Svētā Gara iemājošana parādās gan Jāņa evaņģēlijā, gan Pāvila vēstulēs.⁶¹ Pāvils Svētā Gara iemājošanas būtību izsaka ar tempļa metaforu, proti, ar Svētā Gara nākšanu cilvēkiem tiek dota iespēja pašiem būt par templi, kurā mājō Dieva svētums. Varētu sacīt, ka svētuma naratīvā templis piedzīvo trīs formas. Vispirms Vecās Derības kontekstā Dieva svētums mājōja fiziskā tempļa vissvētākajā vietā. Pēc tam ar Jēzus nākšanu piepildījās laiks, kad templis bija konkrēta persona Jēzus, kurā iemājoja Dieva svētums. Visbeidzot, ar Svētā Gara dāvinājumu templis ir daudzi cilvēki, kuros iemājo Dieva svētums. Pāvils trešo tempļa formu apraksta šādi: “Mēs esam dzīvā Dieva templis; kā saka Dievs: *es iemājošu viņos un dzīvošu viņu vidū, es būšu viņu Dievs, un viņi būs mana tauta.*” (2Kor 6:16)

Šī jaunā savienība starp cilvēku un Svēto Garu ir arī kristīgās kopības jeb sadraudzības (*ekkklesia*) pastāvēšanas iemesls. *Ekklesia* ir Dieva īpašais instruments visu lietu atjaunošanā, tāpēc nozīmīga Svētā Gara funkcija ir izveidot sarežģīto un bagātīgo kopienu, kurā uzplaukst ticība, cerība un mīlestība un kurā cilvēki savā starpā ar tām dalās.⁶² Nīkajas ticības apliecības vārdiem sakot, Svētais Gars ir autors “vienai, svētai, apustuliskai ticīgo *ekkklesia*”⁶³. Svētais Gars ir draudzes kopības iemesls, jo Gars ne tikai savieno cilvēku ar Kristu, bet arī savieno cilvēkus savā starpā. Tāpēc tiek lietoti vārdu savienojumi “svēto kopība” vai “svēta Baznīca”, jo ticīgos savā starpā vieno viņos mājōjošais Dieva svētums. Ticīgo kopiena *ekkklesia* ir daļa no Dieva svētuma naratīva.

---

59 Rm 8:5–6, Rom 14:17, Gal 5:22–26, 1Kor 12:4–11.

60 Jņ 14:20.

61 Jņ 14:16–17, Rm 8:9–11, 1Kor 3:16, 1Kor 6:19, Ef 2:22.

62 Rm 8; 1Kor 13; Gal 5:5–6.

63 <https://www.lēlpasaule.lv/mes-ticam/ticibas-apliecibas/> (skatīts 29.04.2023.)

Rezumējot Svētā Gara funkcijas ir tieši saistītas ar Tēva un Dēla svētuma naratīva skaidrošanu, grēku piedošanu, cilvēka dzīves atjaunošanu, ticīgo kopienas *ekklesia* izveidošanu (kurā izdzīvot Jēzus mācību), pasaules sadzīves un struktūru atjaunošanu, nāves pārvarēšanu, kā arī cilvēka dzīves saistīšanu ar Dieva mūžīgās dzīves kontekstu. No tā redzam, ka Svētā Gara nākšana bija absolūti nepieciešama, jo Gars ne tikai dara saprotamu Dievu Tēvu, kuram Jēzus kalpoja; dara saprotamu Jēzu; atbrīvo no plaši pastāvoša kristietības sašaurinājuma – kristomonisma, kur kristietība tiek veidota tikai ap Jēzu; savieno cilvēku ar Jēzu; dod iespēju cilvēkam ienākt kristietības naratīvā; dod iespēju cilvēkam “no iekšpuses” saprast un piedzīvot Jēzus mācības īstumu; paskaidro dzīves jēgu un dod iespēju cilvēkam dzīvot jēgpilnu dzīvi; dod iespēju cilvēkam kļūt svētam – dara pieejamu grēku piedošanu; veido dzīvi dodošas un pasauli mainošas kopienas; dod konkrētus virzienus, kurā kristietība ir nozīmīga sadzīves un pasaules atjaunošanā; pievieno cilvēku Dieva mūžīgajai dzīvībai, bet Svētā Gara nākšana primāri izpilda paša Dieva nodomu radīšanā, kas ir – visas lietas darīt svētas.

Nobeigums

Kristīgais naratīvs Rietumu teoloģijā pārsvarā tiek veidots kristocentriski, pat kristomoniski, tas ir, viss stāsts tiek veidots ap grēku un Jēzus pestījošo krusta nāvi. Šāda pieeja kristīgo naratīvu nepamatoti sašaurina un tajā uzkrītoši trūkstošais elements ir Svētais Gars.

Šajā rakstā tika piedāvāta cita pieeja, proti, kristīgo stāstu veidot kā Dieva svētuma naratīvu, kas pilnvērtīgi iekļauj visus trīsvienības locekļus, arī Svēto Garu.

Kā redzējām, Dieva svētums laikā un telpā atklājas radīšanas septītajā dienā, turpinās Izraēlas tautas vēsturē un pieredzē ar Dievu, atklājas Jēzus un Svētā Gara identitātē un darbos. Tikai tad, kad Jēzus ir dāvinājis Svēto Garu, viņš ir pilnīgi izpildījis savas nākšanas iemeslu. Svētais Gars ievada cilvēku Dieva svētuma kontekstā un naratīvā, līdz pilnīgi piepildās Dieva nodoms pasaulei.

Tādējādi Dieva svētums ir ne tikai visa kristīgā stāsta vienojošais elements, bet ir arī iznākums visai eksistencei – radīšana beidzās ar Dieva svētumu, un visa eksistence beigsies ar Dieva svētumu.

SUMMARY

Three interconnected theological entities: Creation, Jesus, the Holy Spirit

The aim of this article is to offer a unifying element of the Christian narrative that connects creation, Jesus and the Holy Spirit. The study reveals that the traditional elements of the Christian narrative are not interconnected, specifically ignoring the role

and function of the Holy Spirit. Traditionally, the Christian narrative has been constructed with a focus on sin and salvation. This Christocentric approach has significant limitations, namely, it does not provide a full and correct theological understanding of the Trinity and it does not give a logical connection between the beginning and the end of the Christian message, that is, between the creation, the coming of Christ and the giving of the Holy Spirit.

This article offers a new perspective, where the holiness of God is used as an adequate unifying principle that connects creation, salvation and sanctification. The approach proposed in this article not only overcomes the traditionally Christomonistic orientation, but also incorporates into the Christian narrative the history of the people of Israel, including the temple and the Sabbath – centre of their religious life, the life of Jesus, and the life of Jesus' followers.

© 2023, Aira Līcīte, Latvijas Universitāte

Raksts publicēts brīvpieejā saskaņā ar Creative Commons Attiecinājuma-Nekomerciāls 4.0 starptautisko licenci (CC BY-NC 4.0). (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)